

בס"ד

חינוך לאור הפרשה

פרשת מטות

ציקר וטכא...

גיליון מס' 56

הרב יהונתן דדון

yd0527606276@gmail.com

חינוך לאור הפרשה/פרשת מטות עיקר וטפל...

מורה זקן כינס קבוצה מתלמידי הבוגרים לאסיפת מחזור. הוא אמר שהוא רוצה לפגוש אותם לפני שהוא נפרד מהעולם, הוא רוצה לראות איך התפתחו, מה הם עושים, ולאן הם הגיעו בחיים. הם זכרו לו חסד נעורים, את הימים שבהם השקיע בהם את כל כולו באהבה, את השיעורים הנפלאים שהיה מעביר להם בהתלהבות, 'שיעורי החיים' הוא היה קורא לזה, ואותם הוא היה מכנה בחיבה 'גוזלים'. הוא ראה את עצמו מדריך לחיים שצריך ללמד את התלמידים שלו איך לעוף נכון, איך להתנתק מהקן לעזוב את העץ המוגן והבטוח ולצאת להתמודדות האמיתית של החיים. הם קראו את המכתב שלו בהנאה, מתענגים על הניסוח המיוחד: 'הגוזלים שפרחו מן הקן מוזמנים לבקר אצל הנשר המדריך'. והם באו. הם עזבו את עיסוקיהם המאוד חשובים, נעלו את החנויות, סגרו את המשרדים, ניתקו טלפונים, ובאו לבקר את המורה האהוב משכבר הימים.

'תכיני לנו קפה! ברטה', הכריז המורה לכיוון המטבח, 'ותכיני אותנו בדיוק כמו שאמרתי לך!'. כמה תלמידים זקפו גבה, זה היה להם מוזר לשמוע את המורה מדבר על קפה. הוא בדרך כלל לא מתעסק בדברים הקטנים. אבל הם שתקו. כמה דקות חלפו והקפה הגיע.

עגלת תה גדולה עמוסה בספלים גדושים בקפה ריחני ומהביל. אבל הספלים עצמם היו כמו חגיגה מוזרה וצבעונית של צבעים וצורות. היו שם ספלים מכל המינים והסוגים, לא היה אפילו ספל

אחד שדומה לחברו. ספלי חרסניה וספלי פלסטיק, ספלי זכוכית וספלי מתכת, ספלי קרמיקה וספלי עץ, וכל אחד מהם בצורה שונה ובגובה אחר. ספל קרמיקה מעוטר בסגנון הרנסאנס לצד ספל עץ ספרדי פשוט, ספל פלסטיק צהוב זוהר של ילדים לצד ספל נחושת בעל ריקועים מדהימים, וגם ספל קלקר גבוה, ספל קרטון פשוט עם סמל מסחרי של חברת קפה מפורסמת, ספל זכוכית על רגל וספל חרסניה מצופה בזיגוג מדהים.

התלמידים הביטו על התצוגה המוזרה וכל אחד בתורו לקח לעצמו את אחד הספלים.

'תשתו, תשתו!' אמר המורה בחביבות תוך כדי שהוא עוקב בעיון רב על הספלים שכל אחד לוקח.

'טעים הקפה?' שאל המורה תוך כדי לגימה מספל פלסטיק פשוט.

'טעים, טעים,' אמרו התלמידים, ולא הבינו מה פתאום מתעניין

המורה הדגול בטעם הקפה.

לכולכם יש את אותו הקפה בדיוק, אמר המורה, כולכם שותים

מהקפה המשובח ביותר שהיה בחנות, חמישים וארבעה שקלים

לצנצנת. ובכל זאת שמתי לב שכל אחד מכם בתורו לקח את הספל

היפה ביותר שהיה על עגלת התה. הספלים הפשוטים, ספלי העץ,

הפלסטיק, והקלקר נותרו מיותרים, אף אחד לא נגע בהם, והקפה

שבפנים הוא בדיוק אותו הקפה שבספלים האחרים, חמישים

וארבעה שקלים לצנצנת. למרות שבסך הכול רציתם לשתות קפה,

הסתכלתם על הספל, והצורה היפה של הספל גרמה לכם לבחור

דווקא אותו ולא את האחרים. הלכתם אחרי העטיפה החיצונית. וגם

הסתובבתם לראות באיזה ספל שותה החבר שלידכם.

אני חושב, אמר המורה לתלמידיו, שגם בחיים אתם מתנהגים כך,

אתם בוחרים את החיים לפי העטיפה החיצונית שלהם.

לא כל כך אכפת לכם מה יש בפנים. אתם רוצים את הנוצץ,

את המושך ואת היפה, אתם בוחרים בזוהר ובבוהק.
זה בסדר, שאתם רוצים לעצמכם את הטוב ביותר, אני לא יכול
להגיד שום דבר על הרצון הבסיסי הזה. אבל כשאתם מודדים את
הדברים לפי איך שהם נראים מבחוץ, אתם לא תמיד עושים את
הבחירה הנכונה.

ידידי, החיים הם הקפה.

כל מה שמסביב, הכבוד, הקריירה, הבגדים, ההצלחה, כל אלה
הם הספלים. הם כלים נפלאים שיכולים להכיל את החיים שלכם
ולעטוף אותם, אבל הם בשום אופן לא יכולים לשמש תחליף לחיים
האמיתיים.

כשאתם מתמקדים בספלים אתם עלולים לשכוח את הקפה,
ולהפסיד את החיים הנפלאים שאלוקים נתן לכם.
וכבר אמרו חכמינו: 'אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו!'
חיו את חייכם, עשו את הטוב ביותר כדי להעשיר את התוכן, את
המהות שבחיים. אל תשכחו שיש לכם מטרה בחיים, שיש לכם
תכלית, שאתם צריכים להוביל את עצמכם ואת העולם למקום טוב
יותר ונשגב יותר. בבקשה מכם, תדאגו לקפה, לספל קצת פחות...

*

"לב חכם לימינו"...

לאחר הניצחון על סיחון ועוג וכיבוש ארצותיהם, קוראים אנו בפרשת
השבוע כיצד פונים בני גד ובני ראובן אל משה רבינו כשמשאלתם
בפיהם, לקבל לידיהם את עבר הירדן המזרחי כיוון שאיזור זה
התברך בשטחי מרעה נרחבים ולהם היה מקנה רב, לכן הם ביקשו
להתנחל בו, שלא כשאר השבטים שהיו אמורים לעבור לארץ
ישראל.

וכך הם אמרו: "גדרות צאן נבנה למקננו פה וערים לטפינו".
ומשה רבינו משיב להם: "בנו לכם ערים לטפכם וגדרות לצאנכם".

אומרים חז"ל (במדבר רבה כ"ב, ט): "לב חכם לימינו" – זה משה, ו"לב כסיל לשמאלו" – אלו בני גד ובני ראובן, שעשו את העיקר טפל ואת הטפל עיקר, שחיבבו ממונם יותר מהנפשות, שהם אומרים למשה: "גדרות צאן למקננו" ואחר כך "ערים לטפנו".
אמר להם משה: אינה כלום, אלא עשו את העיקר עיקר. תחילה "בנו לכם ערים לטפכם" ואחר כך "גדרות לצאנכם"...
אמר להם הקב"ה: אתם חיבתם את מקניכם יותר מן הנפשות, חייכם, אין בו ברכה".

[כתוב בספרים הקדושים: מסתבר לומר שהפגמים עליהם הצביעו חז"ל לא היו גלויים על פני השטח, ורק חז"ל ברוח הקודש שפיעמה בהם ידעו לחשוף את נימת הביקורת הדקה מן הדקה שהייתה בהקדמת מקניהם לטפם – בהקדמת הטפל לעיקר.
אין ספק שאנשים כמותם לא העדיפו את המקנה על פני בניהם, וכל מה שביקשו להיאחז בעבר הירדן היה לצורך מקניהם, שהרי בשביל הבנים עדיף היה לעבור אל ארץ כנען, ולכן הקדימו זאת בדבריהם. אלא שמכל מקום דיבורם הסגיר שהיה אצלם שמץ של הדגשת הנכסים שלא הייתה במקומה, והקב"ה דקדק עימם כחוט השערה.]

*

כולנו מחפשים את הדרכים והכלים לשפר את החינוך שלנו ולהעניק לילדנו את המעטפת התומכת ביותר להצלחתם. כולנו מחפשים את סוד ההצלחה החינוכית, שתביא בכנפיה ילדים מחונכים לתפארת כשאיפתנו. הבשורה היא שיש סוד כזה, יש דרך שמובילה להשגת השאיפה הנכספת.

הסוד הזה נחשף בפרשת השבוע, רש"י מגלה שמשה רבינו אמר לבני גד ובני ראובן כי אין ראוי לדאוג לרכושם תחילה לפני ילדיהם, בעוד הילדים הם העיקר והרכוש הוא טפל.

משה רבינו מבהיר להם את הסדר הנכון, את הגדרת סולם
העדיפויות הראוי: ראשית יש לדאוג לילדים כי הם העיקר, רק אחר
כך יש לדאוג לטפל – למקנה ולרכוש. תחילה יש לדאוג לחינוך נכון
ורק אחר כך לדאגות הפרנסה. בכל צומת שאנו עונדים בדרכנו
נמדוד מה תהא השפעת הצעד הבא על היעד הכי חשוב שלנו –
חינוך הילדים. ("פניני פרשת השבוע")

*

עיקר וטפל בחינוך עצמו...

גם בחינוך עצמו – צריכים להיזהר לא לעשות מהעיקר טפל
ומהטפל עיקר. לא להדגיש מעשים לא טובים ולחשוב שזה מהותו
של הילד. ולא לחשוב שהצלחות קטנות לא שוות...
להפך, נהפוך את ההצלחה הקטנה לעיקר גם בעיני הילד כדי
שיאמין בעצמו שהוא מסוגל ויכול להגיע גם להצלחות גדולות.

*

חז"ל (במדרש הנ"ל) הביאו את הפסוק במשלי "לב חכם לימינו ולב
כסיל לשמאלו".

אולי אפשר לפרש את הפסוק כך:

ימין – היד החזקה, שמאל – היד החלשה.

לכל ילד יש דברים שהוא חזק בהם ודברים שהוא חלש בהם.
על ההורה/המחנך לזהות את הדברים שהילד חזק בהם, לראות
במה הוא טוב – ואותם לטפח ולהעצים ועליהם לשים את הדגש.
לא להדגיש את החולשות, אלא להעצים את החוזקות...
לב חכם לימינו – חכם מסתכל על החוזקות של הילד ואותן הוא
מטפח.

לב כסיל לשמאלו – כסיל מסתכל על החולשות של הילד ואותן
הוא מעצים...

ולפי זה אפשר להציע פירוש חדש ב"שמאל דוחה וימין מקרבת":
שמאל דוחה – מי שמסתכל על החולשות ועל רגעי הנפילות,
גורם לדחייה אצל הילד כי הילד בטוח שהוא לא יכול ולא מסוגל,
וגורם לעצמו לדחות את הילד כי הוא רואה רק את החולשות.
ימין מקרבת – מי שמסתכל על החוזקות ועל זמני ההצלחה, גורם
לילד להתקרב ולהאמין בעצמו, וגורם לעצמו לקרב את הילד כי
הוא רואה שיש מה להעצים ולטפח..
**לב חכם לימינו – ימין מקרבת – זה לעשות מהעיקר עיקר ומהטפל
טפל.**

**לב כסיל לשמאלו – שמאל דוחה – זה לעשות מהעיקר טפל
ומהטפל עיקר.**
לפעמים צריכים להשתמש בשמאל דוחה, כלומר להסתכל על
החולשות ו"לטפל" בהן.
אך זה צריך להיעשות רק לאחר שהעצמו את החוזקות (העיקר),
האמנו בילד וכך גם הוא יאמין בעצמו.
רק אז נסתכל על החולשות (הטפל) ונטפל בהן.
שמאל דוחה – ביקורת. והיא צריכה להיות ביקורת בונה.
ילד יקבל את הביקורת רק אם הוא ירגיש שאנחנו רוצים לבנות
אותו. איך הוא ירגיש את זה?
אם נבנה קודם את הדברים החזקים, נטפח ונעצים אותם, הילד
יאמין וירגיש שאנחנו רוצים להעצים ולבנות אותו.
וכך הוא יהיה מוכן לקבל ולהפנים את הביקורת/טיפול בחולשות-
שמטרתה לבנות אותו.
קודם כל נבנה ואחר כך נדאג לעשות שיפוצים ותיקונים...
וכך אמר הגאון הרב שמואל רוזובסקי דצ"ל: "ימין מקרבת" היא
הכלי קיבול לקבל את ה"שמאל דוחה".

*

לקראת סוף שנת הלימודים – זמן חלוקת התעודות, נשתדל
להביט בתעודה בעין ימנית...
להחמיא ולהעריך את הציונים הטובים, אותם נדגיש ונעצים – הם
הכלים שאיתם בונים... ורק אחר כך נראה אם יש צורך בשיפוצים...

*

לסיום:

שעת הבוקר המוקדמת לא מנעה מאסף לסדר בקפידה את חליפתו
המחוייטת ולהביט בנחת שוב ושוב על דמותו שנשקפה מול הראי.
בעוד שעה בדיוק יש לו פגישה חשובה עם מנכ"ל חברת הייטק
עולמית, שבה יציג בפניו את המיזם הטכנולוגי החדש שלו, בתקווה
לרכישת המיזם החדש בסכום מכובד מאד.

'אבא, אתה יודע שיש לנו היום מסיבה בגן?' שאל אותו בנו דודי בן
ה-5 בהתלהבות, שכנראה עדיין לא הבחין שכעת יש לאביו דברים
מעט יותר חשובים ממסיבת גן. 'איזה יופי' הגיב האב, ספק אם ידע
על מה הוא מגיב, כשעיניו עדיין לטושות אל המראה.

'אסוף!' קראה לו רעייתו, 'אתה מקשיב בכלל למה שהוא אמר? יש
לו היום מסיבה שהוא מחכה לה המון זמן. וזה אומר אגב שאתה
צריך להלביש אותו בבגדים חגיגיים. אני לא אספיק כי אני צריכה
לצאת מוקדם לעבודה, אז תעשה את זה אתה ובבקשה ממך אל
תשכח. זה חשוב לו מאד!'

'טוב, אני לא אשכח' הבטיח לה בעלה. אבל בפועל הראש שלו היה
במקום אחר והוא הלביש את דודי במהירות בבגדים פשוטים
ורגילים, הוריד אותו בגן ונסע מיד לפגישה.

הוא הגיע מוקדם, והמתין בסבלנות במשרדים המפוארים והשקטים
של החברה. השעה תשע שאליה נקבעה הפגישה כבר חלפה אך
המנכ"ל שעבורו כנראה הפגישה לא הייתה כל כך חשובה, איחר
לבוא.

ביתניים ניצל אסף את ההמתנה בתכנון כיצד להציג בפניו את המיזם. בעוד הוא אחוז בשרעפיו, רטט צורמני הורגש בכיסו וקטע את פתיל מחשבותיו. הייתה זו רעייתו שהתקשרה: 'למה היא מתקשרת, היא לא יודעת שאני בפגישה?' רטן בליבו. הוא החליט לא להרים, אך כשראה שהיא לא מפסיקה לצלצל, החליט לענות: 'משהו חשוב? אני באמצע פגישה!'

'כן חשוב מאד' נשמע מעבר לקו קולה הכעוס: 'התקשרה אליי עכשיו הגננת לספר לי שהילד היחיד מכל הכיתה שהגיע עם בגדים רגילים הוא כמובן דודי שלנו, שכעת יושב בצד וממרר בבכי ואינו מוכן לשתף פעולה. איך שכחת מהבגדים? אני הרי הבוקר הזכרתי לך!'. 'אוי באמת'. שמע אסף לפתע את קולו מנסר את הדממה, 'בשביל זה היה חשוב כל כך להפריע לי באמצע פגישה?...' 'אם לא חשוב לך שהבן שלך יושב כעת לבד במסיבה שאליה כל כך ציפה וממרר בבכי...' אמרה אשתו כשקולה נחנק מדמעות, 'אז אני לא יודעת מה כבר חשוב באמת' וניתקה את השיחה. טרם הספיק לעכל את דבריה שיצאו מלב של אם אוהבת שנכנסו בליבו כחץ, והמנכ"ל נכנס לפרוזדור בהליכה מהירה, הוא ניגש במהירות למשרדו כשהוא מתעלם כליל מאסף שממתין לו כבר חצי שעה. אסף נשרך אחריו ונעמד בפתח המשרד. המנכ"ל הביט בו במבט מוזר: 'מה אתה צריך?' שאל אותו בחוסר סבלנות. 'אני... כלומר אנחנו, קבענו פגישה, בקשר למיזם שלי.' 'אני לא יודע על איזה פגישה אתה מדבר'. אמר המנכ"ל, אבל אסף התעקש: 'כבר לפני שבועיים נקבעה לנו פגישה לבוקר זה...'. 'את קבעת לי פגישה על איזה מיזם או משהו כזה? שאל המנכ"ל את מזכירתו. 'כן' השיבה המזכירה: 'לשעה תשע'. 'ביום כזה מטורף את מבזבזת לי את הזמן על זוטות?! שאג עליה בטלפון מבלי להתחשב באסף שהשתוקק באותו רגע להיבלע לתוך האדמה.

'נו קדימה, פנה אל אסף: 'תראה לי מה יש לך להציע, ותעשה את זה מהר!.. אסף הראה לו את המיזם החדש והסביר לו מעט אודותיו. אך המחשבות הלכו בראשו: 'אני יושב כאן מול אדם שחצן שקורא לי ולעבודתי המושקעת 'זוטות' בשעה שהבן שלי יושב ובוכה כי שכחתי מהבגדים שלו. וזאת בגלל ה'זוטות' האלו? ביתיים כשעיין המנכ"ל במצגת שהכין אסף על המיזם, הוא הבין מיד שמדובר במיזם טכנולוגי ענק שעשוי לגרוף רווחים יפים לחברתו, הוא שינה באחת את יחסו אל היזם הגאון שיושב מולו והחל להתייחס אליו בכבוד וברצינות. 'סליחה לא ידעתי שמדובר במיזם כל כך חשוב!' הוא התנצל. אבל אסף היה שקוע עדיין בהרהורים. 'אתה איתי?' שאל אותו המנכ"ל. 'האמת שלא'. התנער אסף ממחשבותיו: 'אני מוכרח לעשות רגע טלפון חשוב, ברשותך'. הוא הוציא את הנייד שלו לעיני המנכ"ל ההמום שמימיו לא העז מישהו להפסיק אותו באמצע פגישה לצורך שיחה... 'שלום אני מדבר עם רותי הגננת? שלום לך, מדבר אבא של דודי... רציתי לברר אם הוא נרגע או שהוא עדיין בוכה? הוא עדיין בוכה... הבנתי. תגידי לו שאבא כבר מגיע עם הבגדים החגיגיים. תודה'. 'מה זה צריך להיות?' שאל אותו המנכ"ל. 'אני מצטערה. אני נאלץ להפסיק את הפגישה' אמר אסף והתרומם מכיסא העור המרופד. 'יש לי דברים יותר חשובים. כך שחבל לי לבזבז את הזמן שלי על זוטות.. 'אמר ועזב את המשרד, מותיר בו את המנכ"ל בווה ומשתומם כיצד שיחת טלפון עם גננת יכולה להיות חשובה יותר מלהיפגש אתו. כשראה דודי את אבא נכנס לכן עם הבגדים החגיגיים הוא זינק עליו והחל לחבק אותו חיבוק גדול. דמעות העצב הוחלפו בדמעות של שמחה: 'אבא תודה שלא שכחתי אותי!...'

'איך אני יכול לשכוח אותך דודי שלי'. אמר אסף ודמעות נקוו בעיניו,
'אתה הרי הדבר הכי חשוב לי בעולם. אין לי בעולם דבר חשוב יותר
ממך....'

כך נאחזו השניים זה בזרועות זה, הבן שידע שאביו אוהב אותו הכי
בעולם, והאב שזכה היום להבין מה חשוב באמת...

*

כמה פעמים קורה לנו שמרוב ריצה מטורפת אחר הדברים
הבוהקים והזוהרים, אנו מתעלמים ושוכחים מהדברים הפשוטים
והיקרים לנו כל כך. כדאי לעצור מדי פעם להפוגה קלה כדי
להתבונן ולהיזכר מהם הדברים החשובים באמת.

שבת שלום!

**העלון מוקדש
להצלחת התורם וכל משפחתו
ברוחניות ובגשמיות**

לתגובות ולקבלת העלון במייל: yd0527606276@gmail.com